

Overweging 28 oktober 2018

Geborgen in God

Lezingen: Wijsheid 3, 1-9; 1Korinte 15, 50-58; Johannes 5, 24-27.

Met de viering van het feest van Allerheiligen en Allerzielen zetten we ons op de weg van het uiteindelijke, wat in de kerk het eschaton genoemd wordt. Het eind van het kerkelijk jaar wordt gemarkeerd door de zondag van de voleinding. Niet de zondag van het einde. De voleinding is waar het op uitloopt met de schepping en met ons bestaan, niet waar het op doodloopt. Tegelijk is dat ook waarom het allemaal begonnen is. Met Allerheiligen en Allerzielen vieren we wat de voleinding betekent voor ons individueel bestaan.

We hebben ons allen uiteen te zetten met de sterfelijkheid, de eindigheid, van ons bestaan. Onze eigen dood wanneer ons leven onder dreiging staat, en de dood van dierbaren in onze omgeving, vrienden, vriendinnen, familieleden, en ook de dood van hen die ons het meest nabij staan, ouders, partners, kinderen. De dood heeft vele gezichten. Hij toont zich ook in de slachtoffers van oorlog en terroristische aanvallen. In kinderen die sterven van de honger omdat hun ouders en ooms en tantes een burgeroorlog uitvechten. En ook als natuurrampen en verkeersongevallen. Het laat ons nooit onberoerd en ieder van deze doden spreekt ons anders aan, roept andere vragen op. Soms is de dood een stil antwoord als genade en bevrijding in een leven dat niet langer geleefd kan worden. Als de verlossing uit ziekte en pijn, als de bekroning van een hoge ouderdom.

Maar altijd is de dood is een zwijgen dat alleen door geloof doorbroken wordt. Een duisternis waarin het geloof licht brengt. We hebben maar één antwoord en dat is het geloof in de onvoorwaardelijke en niet aflatende liefde en trouw van God. Zonder dit antwoord staat ons leven in het teken van sterfelijkheid en eindigheid, en mogelijk zinloosheid, en is dood daarvan de bevestiging. Door ons geloof is de dood geen punt achter een kortstondig bestaan, maar minstens een vraagteken. Als uitdrukking van de openheid naar de mogelijkheid van het initiatief van God, het initiatief van de belofte. Door deze belofte staat ons leven onder het aspect van de eeuwigheid en de dood in het aspect van het leven. Ons geloof geeft echter geen klip en klare antwoorden op onze vragen naar de betekenis en de zin, naar recht en onrecht. Ons vragen naar het waarom. Geloof houdt wel die vraag levend en daarmee het zoeken. Het houdt de plek voor God open. We krijgen misschien geen antwoorden, maar wel woorden die richting geven en troost bieden.

Woorden waarvan Gerrit Achterberg dichtte: “ik kan alleen woorden ontmoeten, u niet meer; maar daarmee houdt het groeten aan, zozeer, dat ik wel moet geloven dat gij luistert, zoals ik omgekeerd uw stilte in mij hoor.”

In dat luisteren in de stilte rijgen woorden zich aaneen tot een verhaal, een verhaal dat ons leven in een perspectief zet dat onze sterfelijkheid overstijgt en opneemt in een beweging van God uit naar ons toe. Het maakt ons deel van het verhaal van God met ons en van de verhalen van geloofsgetuigen die ons voorgingen. En zo lezen we ook vandaag uit het grote verhaal, verbonden met die wolk van getuigen die ons zijn voorgegaan. Om inzicht te krijgen in de betekenis van ons leven en daardoor getroost en gesterkt te worden.

We weten uit eigen ervaring dat zachtmoedige mensen die rechtvaardig in alles proberen te leven niet altijd de meest succesvolle mensen zijn. Vaker moeten zij wijken voor hen die erop uit zijn om te heersen, die net even eerder bij het buffet van het leven komen en er de beste hapjes van nemen. Het is in onze ogen niet rechtvaardig dat wie netjes en een beetje bescheiden probeert te leven, vaak het onderspit delft. Eigenlijk leggen zij in hun heiligheid de onrechtvaardigheid van onze samenleving bloot. De tekst van het boek Wijsheid probeert zich met die ogenschijnlijke onrechtvaardigheid uiteen te zetten. Het stelt dezelfde vragen als wij: “hoe kan het dat de rechtvaardige in armoede sterft en dat de onrechtvaardige zich van geen kwaad bewust is?” Wijsheid duidt op een diepere structuur van rechtvaardigheid door te zeggen dat de zielen van de rechtvaardigen in Gods hand zijn. Zij verkeren, anders dan de onrechtvaardigen, in een vrede die hun hele bestaan omvat, een vrede die de onrechtvaardige niet kan vinden.

Wanneer er over de zielen van de rechtvaardigen gesproken wordt, worden we eigenlijk een beetje op het verkeerde been gezet. Wij verstaan onder ziel dat immateriële van ons dat mogelijk onsterfelijk is en dat van God is. Hier wordt veeleer bedoeld dat wat iemand maakt tot wie die is, de persoon. Maar ook wel staat het begrip voor leven. We lezen dus: ‘Het leven en de persoon, de identiteit, van de rechtvaardige zijn in Gods hand’. Het is die hand die de rechtvaardige behoedt en draagt. De rechtvaardige is rechtvaardig juist doordat hij niet wordt aangetast in zijn persoon door het onrecht dat hem omringt en dat hem overkomt. Hij blijft wie die is, een tzaddik, een rechtvaardige.

Naar de Joodse overtuiging zijn het ook de rechtvaardigen die een plaats hebben in het uiteindelijke oordeel over de wereld. Sommigen geloven dat de rechtvaardige in zijn gebed een directe toegang heeft tot de Eeuwige. De rechtvaardige, kortom, is een heilige. Niet doordat hij is heiligverklaard, maar doordat hij leeft in een voortdurende intieme omgang met God. Hij verkeert met God. Hij beantwoordt aan het gebod dat aan het hele godsvolk is gegeven: ‘Wees heilig, want Ik, de Heer uw God, ben heilig’. Ditzelfde woord horen we terug bij Paulus in de benoeming van de eerste christenen als de heiligen.

Een heilige, rechtvaardige levenswandel is het zichtbare teken dat je leeft in het verbond. Dat leven is geborgen in God. Zo’n leven staat hier al gericht op het bedoelde en uiteindelijke Leven. Zo’n leven heeft toekomst, ook al wordt het getekend door verdriet en lijden.

Om precies de actualiteit van die toekomst van leven gaat het ook in de Korintebrief en de tekst van het Johannesevangelie.

Paulus benadrukt dat dit sterfelijke bekleed wordt met onsterfelijkheid. Hij situeert dit in Gods toekomst, maar legt ook de nadruk op de eenheid van dit leven hier en het komende leven. Hij zegt het tot de gelovigen in Korinthe, dat zij zullen opstaan tot onvergankelijkheid. Op welke wijze weten we niet, maar we zullen delen in de overwinning van Jezus Christus. Juist dit niet weten is het domein bij uitstek van het geloof. Met betrekking tot het lot van hen die ontslapen zijn, kunnen we redelijkerwijze niets zinnigs zeggen. Op grond van de rationaliteit zeggen we: “het is over en uit; dit wat we zien en meemaken is alles wat er is en er is geen hemel of hel”. Maar de gelovige zegt: “zij zijn geborgen in Gods hand”.

Nog sterker staat het in de Johannestekst. Jezus zegt daar dat wie naar zijn woord hoort en gelooft in de God die hem gezonden heeft, nu al van de dood naar het leven is overgegaan. Met andere woorden het leven van wie in hem gelooft en leeft naar zijn woord staat al in het teken van de onvergankelijkheid. Wanneer we hier en nu al leven in de nabijheid van de Eeuwige en ons bestaan richten naar zijn woord, verliest de dood zijn disruptieve betekenis en absolute karakter. We kunnen ons leven plaatsen in de concrete aanwezigheid van Gods nabijheid.

Dat betekent niet dat we onze dierbaren niet zouden missen, geen verdriet zouden hebben en niet bewogen worden door de onrechtvaardige dood van slachtoffers. Ook levend in de nabijheid van Gods liefde zijn we ons bewust van de gebrokenheid van onze wereld en van ons leven. En kan onze vreugde nooit volkomen zijn. Maar in ons verdriet om de pijn van het leven is er het licht van de belofte en de ervaring van Gods trouw.

Misschien wordt dit samengaan van hoop en pijn wel verwoord in de tekst van Oosterhuis: “Dan nog, dan nog, klamp ik mij, klamp ik mij vast aan jou, of je wilt of niet. Op ongenade of genade, ik zal red mij, red mij roepen, of zoiets als heb mij lief.”

Het is een vrije bewerking, gebaseerd op de korte psalm 13 die begint met een verzuchting, “hoe lang nog zult u mij vergeten”, maar in vers 6 eindigt met: “Ik vertrouw op uw liefde: mijn hart zal juichen omdat u redding brengt, ik zal zingen voor de Heer, hij heeft mij geholpen.” Amen.